

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (descriptive research) เพื่อศึกษาสิ่งก่อความเครียดและการเปลี่ยนแปลงสิ่งก่อความเครียดของสตรีที่เจ็บครรภ์คลอดก่อนกำหนดที่เข้ารับการรักษาในโรงพยาบาล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นสตรีตั้งครรภ์ที่เจ็บครรภ์คลอดก่อนกำหนดที่เข้ารับการรักษาในโรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่

ผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่างตามแบบเฉพาะเจาะจง (purposive sampling) ตามคุณสมบัติที่กำหนดไว้ ดังนี้

1. รับไว้รักษาในโรงพยาบาลอย่างน้อย 24 ชั่วโมง หรือ 1 วัน
2. ไม่มีปัญหาเกี่ยวกับการได้ยิน สามารถพูด อ่าน เขียน และเข้าใจภาษาไทย
3. ไม่มีภาวะแทรกซ้อนที่เป็นอุปสรรคต่อการตอบแบบสอบถาม เช่น อ่อนเพลีย คลื่นไส้ อาเจียน ใจสั่น มีอาการแสดงของการเข้าสู่ระยะคลอด เป็นต้น
4. ยินดีให้ความร่วมมือในการวิจัย

ผู้วิจัยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยคำนวณจากร้อยละ 20 ของประชากร (Dempsey & Dempsey, 1992) ตามสถิติของสตรีที่เจ็บครรภ์คลอดก่อนกำหนดที่เข้ารับการรักษาในโรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ปี พ.ศ. 2545 มีจำนวน 546 ราย ดังนั้นร้อยละ 20 ของประชากรจะเป็นจำนวนกลุ่มตัวอย่าง 110 ราย โดยผู้วิจัยได้เพิ่มขนาดของกลุ่มตัวอย่างเป็น 120 ราย ต่อมา กลุ่มตัวอย่างย้ายออกจากหน่วยครรภ์เสี่ยงสูงจำนวน 47 ราย เนื่องจากมีอาการดีขึ้น และคลอดบุตรก่อนกำหนด จำนวน 4 ราย คงเหลือกลุ่มตัวอย่างที่เข้ารับการรักษาในห้องคลอด หน่วยครรภ์เสี่ยงสูง ในวันที่ 7 ของการเข้ารับการรักษาในโรงพยาบาลจำนวน 69 ราย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มี 2 ส่วน คือ

1. แบบบันทึกข้อมูลทั่วไป ประกอบด้วย ข้อมูลส่วนบุคคลและข้อมูลการตั้งครรภ์ ข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ของครอบครัว ลักษณะครอบครัว และการจ่ายค่ารักษาพยาบาล ส่วนข้อมูลการตั้งครรภ์ ได้แก่ อายุครรภ์ จำนวนครั้งของการตั้งครรภ์ ประวัติการคลอดก่อนกำหนด ความตั้งใจในการมีบุตร การจำกัดกิจกรรม และการได้รับยาต้านยังการหดตัวของมดลูก

2. แบบวัดสิ่งก่อความเครียดในขณะที่พักรักษาในโรงพยาบาลก่อนกำหนดคลอด (AHSI) ของ ไวท์และริทซ์ (1984) ที่สร้างโดยอาศัยแนวคิด ประสิทธิภาพทางคลินิก การสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ทีมสุขภาพในแผนกการพยาบาลก่อนคลอด และจากการทบทวนวรรณกรรม ไวท์และริทซ์ได้นำแบบวัดนี้ไปศึกษาสตรีตั้งครรภ์ที่มีภาวะเสี่ยงสูง จำนวน 61 ราย โดยคำนวณหาค่าความเชื่อมั่น ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) ได้เท่ากับ .91 ซึ่ง ปิยะเนตร กาญจนเจริญ (2541) ได้นำแบบวัดนี้ไปศึกษาในสตรีตั้งครรภ์เสี่ยงสูงและนำไปทดลองใช้กับสตรีตั้งครรภ์เสี่ยงสูงจำนวน 10 ราย ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคเท่ากับ .95 และเมื่อนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างจริงจำนวน 150 ราย มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคเท่าเดิม คือ .95

แบบวัดนี้มีทั้งหมด 47 ข้อ ลักษณะคำถามปลายปิด มีเนื้อหาครอบคลุมสิ่งก่อความเครียด 7 ด้าน คือ การแยกจากสังคมที่ใกล้ชิด จำนวน 7 ข้อ สภาพแวดล้อมภายในโรงพยาบาล จำนวน 9 ข้อ ภาวะสุขภาพของตนเองและทารกในครรภ์ จำนวน 9 ข้อ การติดต่อสื่อสารกับบุคลากรทางสุขภาพ จำนวน 6 ข้อ ภาพลักษณ์ของตนเอง จำนวน 8 ข้อ สภาพครอบครัวจำนวน 3 ข้อ และอารมณ์ จำนวน 5 ข้อ ในแต่ละข้อความผู้ตอบเลือกเพียงคำตอบเดียวที่ตรงกับความรู้สึกนึกคิดของผู้ตอบมากที่สุด ลักษณะคำตอบเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (0-4 คะแนน) ดังนี้

น้อยที่สุด หรือ ไม่มี หมายถึง ผู้ตอบเห็นว่าข้อความในประโยคนั้นตรงกับความรู้สึกของผู้ตอบน้อยที่สุด หรือ ไม่เกิดขึ้นกับผู้ตอบเลย

น้อย หมายถึง ผู้ตอบเห็นว่าข้อความในประโยคนั้นตรงกับความรู้สึกของผู้ตอบบ้างเล็กน้อย หรือค่อนข้างน้อย

ปานกลาง หมายถึง ผู้ตอบเห็นว่าข้อความในประโยคนั้นตรงกับความรู้สึกของผู้ตอบเพียงครั้งหนึ่ง หรือปานกลาง

มาก หมายถึง ผู้ตอบเห็นว่าข้อความในประโยคนั้นตรงกับความรู้สึกของผู้ตอบเป็นส่วนมาก

มากที่สุด หมายถึง ผู้ตอบเห็นว่าข้อความในประโยคนั้นตรงกับความรู้สึกของผู้ตอบมากที่สุด

การพิจารณาให้คะแนนตามเกณฑ์ ดังนี้

น้อยที่สุดหรือไม่มี	ให้	0	คะแนน
น้อย	ให้	1	คะแนน
ปานกลาง	ให้	2	คะแนน
มาก	ให้	3	คะแนน
มากที่สุด	ให้	4	คะแนน

การแปลผลคะแนนสิ่งก่อความเครียดในสตรีที่เจ็บครรภ์คลอดก่อนกำหนดจำแนกเป็นโดยรวมและรายด้าน ตามเกณฑ์ของปิยะเนตร กาญจนเจริญ (2541) โดยนำค่าเฉลี่ยหารด้วยจำนวนข้อของด้านนั้นๆ ทั้งโดยรวมและรายด้านโดยแปลผลคะแนน ดังนี้

น้อยกว่าหรือเท่ากับ 1.50 คะแนน	หมายถึง	ระดับต่ำ
1.51-2.50 คะแนน	หมายถึง	ระดับปานกลาง
2.51-3.50 คะแนน	หมายถึง	ระดับสูง
3.51คะแนน ขึ้นไป	หมายถึง	ระดับสูงที่สุด

การควบคุมคุณภาพของเครื่องมือ

1. ความตรงของเครื่องมือ (validity) ไวท์และริทซ์ (1984) ได้นำแบบสอบถามทั้งหมด 47 ข้อไปตรวจสอบความตรงด้านเนื้อหา (content validity) โดยผู้ทรงคุณวุฒิทางการแพทย์มารดา ทารก และมารดาที่เคยมีประสบการณ์ของการตั้งครรภ์ที่มีภาวะเสี่ยงสูง และได้รับการตรวจสอบความตรงตามสภาพ (concurrent validity) พบว่าเครื่องมือนี้มีความตรงตามสภาพอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .001$)

2. การหาความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (reliability) ก่อนนำแบบวัดสิ่งก่อความเครียดไปใช้ ผู้วิจัยได้นำแบบวัดสิ่งก่อความเครียดไปทดลองใช้กับสตรีที่เจ็บครรภ์ก่อนกำหนดที่เข้ารับการรักษาในโรงพยาบาลนครพิงค์ จ. เชียงใหม่ ซึ่งมีคุณสมบัติคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาจำนวน 10 ราย แล้วคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดทั้งฉบับเท่ากับ .91 และค่าความเชื่อมั่นเมื่อนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างจริง จำนวน 120 ราย ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .94

การพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้มีการพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่าง โดยกระทำอยู่บนพื้นฐานของหลักการทั่วไป คือหลักความเคารพในบุคคล หลักผลประโยชน์ และหลักความยุติธรรม โดยงานวิจัยนี้ได้ผ่านการพิจารณารับรองเชิงจริยธรรมการวิจัย จากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (ภาคผนวก ข) ผู้วิจัยเริ่มจากการแนะนำตัวและชี้แจงเป็นลายลักษณ์อักษรถึงชื่องานวิจัย วัตถุประสงค์และวิธีการวิจัย ระยะเวลาที่ตอบแบบสอบถาม จำนวนครั้งของการตอบแบบสอบถาม ประโยชน์ที่คาดว่าจะเกิดขึ้น ความเสี่ยงหรือความไม่สบายที่คาดว่าจะเกิดขึ้น อธิบายให้เข้าใจว่าในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการตอบแบบสอบถามจะไม่มีภาระระบุชื่อของกลุ่มตัวอย่าง ข้อมูลที่ได้ผู้วิจัยจะเก็บเป็นความลับและใช้เพื่อประโยชน์การวิจัยเท่านั้น และผู้วิจัยให้โอกาสผู้ที่ถูกทาบถามได้ซักถามข้อสงสัยเพิ่มเติม ในระหว่างการทำวิจัยหากกลุ่มตัวอย่างแสดงอาการเครียด ไม่สุขสบาย หรือไม่ประสงค์ที่จะให้ข้อมูลในการทำวิจัยต่อไปสามารถถอนตัวจากการเข้าร่วมการวิจัยในครั้งนี้ได้ทันทีโดยไม่มีผลกระทบใดๆ ต่อการได้รับบริการในการรักษาพยาบาล เมื่อผู้วิจัยแจ้งการพิทักษ์สิทธิเสร็จแล้ว และกลุ่มตัวอย่างอนุญาตยินดีให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม ผู้วิจัยจึงให้เซ็นชื่อยินยอมเข้าร่วมการวิจัย และดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ตามลำดับดังนี้

1. ผู้วิจัยทำหนังสือผ่านคณบดีคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ถึงผู้อำนวยการโรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ เพื่อขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นสตรีที่เจ็บครรภ์ก่อนกำหนดที่เข้ารับการรักษาในโรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่
2. เมื่อได้รับหนังสืออนุมัติจากผู้อำนวยการโรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ ผู้วิจัยพบรองผู้อำนวยการฝ่ายการพยาบาล หัวหน้าการพยาบาลสูติศาสตร์และนรีเวชวิทยา หัวหน้าห้องคลอด (หน่วยครรภ์เสี่ยงสูง) โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ เพื่อแนะนำตนเอง ชี้แจงวัตถุประสงค์ และขอความร่วมมือในการวิจัยจากเจ้าหน้าที่ประจำห้องคลอด

3. ผู้วิจัยสำรวจรายชื่อและศึกษารายงานประวัติสตรีตั้งครรภ์จากเวชระเบียน จากนั้นทำการคัดเลือกสตรีตั้งครรภ์เพื่อเข้ากลุ่มตัวอย่างตามคุณสมบัติที่กำหนด โดยเข้านอนในโรงพยาบาลอย่างน้อย 24 ชั่วโมง หรือ 1 วัน

4. ผู้วิจัยพบสตรีตั้งครรภ์เพื่อแนะนำตนเอง สร้างสัมพันธภาพ ซึ่งแจ้งวัตถุประสงค์การวิจัย ขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม และปฏิบัติตามขั้นตอนของการพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง

5. ผู้วิจัยให้สตรีตั้งครรภ์ตอบแบบสอบถามข้อมูลทั่วไป แบบวัดสิ่งก่อความเครียด โดยจัดสถานที่ที่มีความเป็นส่วนตัว อธิบายวิธีตอบแบบวัด และให้กลุ่มตัวอย่างตอบแบบวัด โดยไม่จำกัดเวลา หากมีข้อสงสัย สตรีตั้งครรภ์สามารถสอบถามจากผู้วิจัยได้ และขณะตอบแบบสอบถาม สตรีตั้งครรภ์จะต้องอยู่ในภาวะที่พร้อมโดยไม่มีปัญหาหรือภาวะแทรกซ้อนที่จะเป็นอุปสรรคต่อการตอบแบบสอบถาม เช่น อ่อนเพลีย คลื่นไส้ อาเจียน ใจสั่น เป็นต้น

6. กลุ่มตัวอย่างตอบแบบวัดสิ่งก่อความเครียด ในช่วงเวลาเดียวกันทุกวันเวลา 08.00 ถึง 16.00 น. วันละ 1 ครั้ง ครั้งละประมาณ 30 นาที ตั้งแต่วันที่ 1 ถึงวันที่ 7 ของการพักรักษาตัวอยู่ในโรงพยาบาล หากสตรีตั้งครรภ์ได้รับอนุญาตให้กลับบ้านก่อนวันที่ 7 ผู้วิจัยก็จะเก็บรวบรวมข้อมูลให้ได้จนถึงวันสุดท้ายของการพักรักษาตัวอยู่ในโรงพยาบาล

7. เมื่อกลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามเสร็จในแต่ละวัน ผู้วิจัยตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามแต่ละชุด ก่อนจะนำไปวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีทางสถิติต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS/FW (Statistic Package for the Social Science/For Window) ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ความถี่ ร้อยละ พิสัย ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. วิเคราะห์คะแนนสิ่งก่อความเครียดโดยรวมและรายด้าน โดยใช้ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3. วิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนสิ่งก่อความเครียดโดยใช้สถิติวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวแบบวัดซ้ำ (one-way ANOVA with repeated measure) และทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระหว่างวันที่ 1 ถึง วันที่ 7 เป็นรายคู่ ด้วยวิธี Bonferoni